

PREOTULU ROMANU.

DIARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7*

Nr. X.

1 IUNIU.

An. XI. 1885.

Gradurile Ierarchiei Ecclesiastice

séu

**insemnatatea Ritului Conferirei Lectoratului, Subdiaconatului si
Diaconatului.**

— *Studiu teologicu premiatu cu 100 franci.* —

(Urmare.)

6. *Datorinti'a preotului de a cunósce insemnatatea
cultului divin.*

Din demnitatea inalta a preotiei acum'a numai pertractata, de sene urmédia datorinti'a cea grea si indoita cu ace'a impreunata.

Nu vomu a aretá ori a pertractá aci ace'a datorintia carea mai multu se referesce la viéti'a morala si la perfectionarea animei preotului, cà-ci déca deregatori'a lui este mai pre susu de cea angerésca, atunci a buna séma si ace'a viéti'a trebuie se stralucésca de „vêrtute angerésca.“ Anim'a preotului trebuie se fie mai curata decâtu radiele sórelui, „asemenea acestui trebuie se stralucésca in tóta lumea ¹⁾ cá se póta díce totu-de a-un'a cu s. Apostolu cà „viediu, nu de acumu eu, ci viédia intru mine Christosu,“ — trebuie cá spre a se face demnu de Domnedieulu celu mare, de sacrificiu — care aduce, — si de pontifice — in numele caruia offeresce“ ²⁾ mai ântâiu „pre sene insusi se se puna inaintea lui Domnedieu de jertfa viua, santa, placuta lui Domnedieu,

¹⁾ S. Chrys. l. c. libr. VI. 1, 2, 4.

²⁾ Gregor. Naz. orat apol. l. c. n. 95.

si servitiu cuventatoriu,¹⁾ că-ci cum va aduce acelu sacrificiu înaltu, pre antitypulu mysterieloru celoru mari, — cum va poté corespunde persónei si demnității preotiesci déca mai ântaiu nu si-a curatîtu mânilu cu lucruri sante s. c. l.²⁾

Scopulu nostru este a considerá datorintî'a preotului, cá servitoriulu cultului domnedieescu, cá liturgului, — încâtu adeca trebue se cunósca însemnatatea cultului, a ceremonieloru sacre cu care acel'a se implinesce.

S. Apostolu Petru dice „Fiti gat'a pururea spre responsu totu celui ce ve intréba pre voi cuventu de sperarea vóstra.“³⁾ Déca acést'a a cerutu S. Apostolu dela credintiosi cu câtu mai vêrtosu se recere aceea dela pastori. Trebue se fia înarmati pastorii cu cunosciintî'a însemnatății lucrurilor si actiunilor sacre de densii implinite, parte cá se îndrepte pre credintiosii sei parte cá se confunde pre inimicii basericei.

Scimu că dupa marturisirea S. Paulu baseric'a este trupulu lui Christosu.⁴⁾ „E cuvenintiosu dara dice S. Chrysostomu că acel'a carui'a e concrediutu acelu corpu, de vestmentulu celu pretiosu si de frumseti'a nespusa a celui'a cu totu adensulu sè se ingrugiésca, — si se caute că neci o macula, intinatiune, rugina se nu deonestedie frumseti'a si marirea ei.“

Cum va poté inse preotulu se pastredie, nunumai, ci se sî pretiúesca acésta frumsetia, cum va poté se o sustiena ace'a marire a vestmentului — a cultului basericei — corpulu lui Christosu si se o înaltia la demnitătea cuvenita capului celui inmortalu si domnedieescu, — déca senguru nu va petrunde si dupa potintia nu va cunósce frumseti'a interna, marirea prea înalta, stralucirea preacurata, cu unu cuventu însemnatatea mystica, teologica a ritului, ceremonieloru intru care e îmbracatu acelu cultu.

Dupa cuventulu profetului „legea adevêrului are se fia in buzele preotului, — buzele lui are se pazésca scienti'a că angerulu Domnului atotutienatoriulu este.“⁵⁾ Dreptu aceea preotulu are se invetie pre poporulu credintiosu despre tóte

---

1) Rom. XII, 1. — 2) Greg. Naz. I. c. u. 69. — 3) I. Petru III, 15. — 4) Colos, I. 18. 5) Malach. . 6. seq.

asiediamentele rescumperarei, despre regulele credintiei, — care inse in form'a cea mai frumoasa si chiar se afla descoperite in cultulu domnediescu. O! dar' cum va implini, preotulu acésta chiamare sacra, — cum va face cá credintiosii sei inca se cunósca nu numai, ci se sí pretiuésca frumseti'a acelui cultu domnediescu déca senguru nu va cunósce insemnatatea sublima, frumséti'a stralucitória a acelui'a? Neci cându si cu nemic'a va poté preotulu se influentiedie mai bine asupr'a vietiei morale, asupr'a intaririi credintiei credintiosiloru sei, de câtu cându luandu-si de basa formele sensibile si usioru cuprindiatórie a actiuniloru cultului sacru va aretá cá cu fiacare parte din acele — fia câtu de nēinsemnata — e impreunata óre careva invetiatura a credintiei ori a moralului crestinescu, si un'a fiacare e animata de unulu si acelasiu spiritu viu sí vivificatoriu alu mantuirei cá de un'a fia carea e legatu si caracterulu anticitatei sacre. Introducandu preotulu pre credintiosii sei intru cunósckerea insemnatatei ceremonieloru sacre care se implinescu ale cultului inaintea ochiloru acelor'a, — pre acei'a i-va animá la pretiuirea cuvenita acelor'a, va aprinde intru densii foculu sacru de iubire si de pietate crestinesca facia de baserica si de cultulu acelei'a.

Acést'a inse o va poté ajunge preotulu numai atunci, candu senguru va fi petrunsu, senguru va cunósce insemnatatea ceremonieloru sacre de densulu officiate.

Preotulu inse este nu numai Invetiatoriulu poporulu crestinescu, ci deodata si Administratoriulu mysterialoru, sacramenteloru, alu intregulu asiediamentu de cultu domnediescu.

Cá atare inse trebue se-si aduca aminte de cuvintele apostolice cá „tóte cu cuvenintia si ronduéla are se faca“ ¹⁾, are se-si aduca aminte de dis'a Profetului cá „blastematu e celu ce face lucrurile Domnului cu lene.“ ²⁾

S. mysteria, sacramentele, actiunile cultului inse numai atunci le va poté inplini cu cuvenintia si ronduéla, — lucrurile Domnului atunci le va poté preotulu implini cu receruta pietate si gravitate, déca va cunósce in acele lucrarea

¹⁾ I. Cor. XIV, 40. ²⁾ Ier. XLVIII, 50,

poterei darului domnedieescu, déca in acele va privi aplicarea darului mantuitoriu. — Altcumu inse intru implinirea functiunilor sacre va fi numai cá o masina, le va implini numai cá din indatinare fora semtiu de pietate receruta fora ceva edificare a s'a propria si a credintiosiloru sei.

Apoi se adaugemu la acestea, cá preotulu e deodata si pazitoriulu depositului credintiei si alu cultului divin. De densulu se tiene adeca in parte bun'a grigia de a sustiené nevatemate traditiunile sacre. Cum va poté inse preotulu se implinésca acésta datorintia, acésta chiamare, déca nu va cunósce insemnatatea partiloru constitutive ale cultului? Ur-marea unei atari nescientie in cele mai multe casuri e: cá unulu cá acel'a se va tiené orbisiu de unele esterioritati observate póte si de cátra altii dar' fora aplicare cuvenita, si va intreласá cele ce se tienu de esenti'a actiunei cultului, — va atribuí acelor'a mai mare pretiu decatu acestor'a, — fora scrupulositate si fora cale va schimbá formele liturgice, va introduce nu odata forme superflue, va intreprinde actiuni chiar' cotrarie Spiritului cultului, — „nu voru face osebire intre cele sante si cele profane (spurcate).“¹⁾

Grea si indoita e dara datorinti'a preotului a cunósce insemnatatea cultului domnedieescu, fora de care „legea va perí dela elu,“ nu numai, ci deodata „neci cá va potea bagá in séma legea Domnului si cele sante ale Lui le va spurcá“²⁾ pre candu din contra „pazindu-se pre sene insusi si investiatu'r'a si pre sene se va mantuí si pre cei ce 'lu voru ascultá.“³⁾

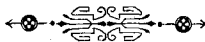
Dorindu a contribuí la marirea, santí'a, frumseti'a spirituala si decórea preamarita a sponsei lui Isusu Christosu — a bisericeii — éra celoru din sórtea Domnului, serviloru credintiosi si intielepti ai Domnului — preotiloru — a dá ocasiune si mana de ajutoriu intru cunóscerea maririi si decórei cultului sacru de densii officiatu: mi-am propusu cá in acestu studiu modestu se pertractezu insemnatatea dogmatica, morala si istorica numai a unei parti din ceremoniele sacre ale cultului domnedieescu. Si anume: de asta data nu-

1) Cfr. Ezech. XXII, 26. 2) Cfr. Ezech. I. c. si VII, 26. 3) I Tim. IV, 16.

mai partea referitória la persónele sacre, adeca: „Insemnata-tea ritului sacru alu chirotoniei, alu ordinarei, dar' sî din acést'a numai cele referitórie la gradurile Preotiei, intielegu gradurile: Lectoratului, Subdiaconatului si Diaconatului, — cá ast'felu cunoscîndu insemnata-tea frumósá a ceremonieloru conferirei acelor'a, cei chiamati si alesi de Domnulu in sórtea voiei Lui treptatu se se inaltia la pretiuirea demnitátei in-nalte a Preotiei.

(Va urmá.)

J. Borosiu.

Despre casatoria in specie.

Precedentiele casatoriei.

I. Incredintiarea séu sponsaliela.

Form'a si modurile incredintiarei.

(Urmare.)

Nevaliditatea incredintiarei si cauzele din cari in-credintiarea se póte disolvá.

De sene se intielege cá déca incredintiarea nu s'a in-chiatu sub form'a si recerintiele necesarie si prescrise pentru dechiaratiunea libera a consensului, — este ne va-lida ¹⁾, inse dupa-ce incredintirea ne solemna nu e casatoria adevérata ci numai promisiune la inchiarea casatoriei ven-itórie dupa urmarea formalitatiloru prescrisa si ştorite de baserica, potu obveni casuri, candu incredintiarea de si este valida se póte disolvá si efectele ei potu se incete, séu fatia cu ambe, séu numai fatia cu un'a din partile incredintiate, — in casulu primu candu ambele — in casulu alu doile candu numai un'a parte capeta dreptulu de a repasi dela in-chiarea casatoriei venitórie.

Deci incredintiarea se póte disolvá si obligatiunea de a inchiá casatori'a venitória incéta I. fačia cu ambe partile:

¹⁾ Intre casurile cari invalidédia incredintiarea, afara de lips'a consensului, de gresiéla in persóna si insielatiune, baseric'a orientale produce si casulu candu s'a inchiatu inaintea preotului strainu, candu unulu dintre sponsi este ereticu. Specificate se afla la Siagun'a in op. cit. §. 81.

1. Prin mórtea unui'a dintre sponsi, căci déca dupa mórtea unui'a dintre casatoriti, celu remasu in viétia este liberu, cu atátu mai vêrtosu unulu din cei incredintiatî dupa mórtea celui alaltu ¹⁾

2. Candu incredintiatii nu au avutu etatea prescrista, séu ajungându la etatea pubertatii, repasiescu si nu 'si dau consensulu in incredintiarea inchiata prin parinti séu si prin sene insisi in statulu inpubertatii ²⁾

3. Déca conditiunea suspensiva nu s'a inplenitu la tempu ori a urmatu conditiunea resolutiva ³⁾

4. Candu un'a séu ambe dintre parti alegu atare statu alu vietiei in cari nu potu inchiá casatori'a cumu e de es. statulu calugarescu, ori sponsulu se inaltia la ordurile ce o-prescu casatori'a. ⁴⁾

5. Cându fora de vin'a sponsiloru intrevine vre unu impiedecamentu derimatoriu de casatoria, de la care nu potu capetá dispensatiune. ⁵⁾

6. Prin consensulu si invoirea imprumutata a sponsiloru se desface incredintiarea, pentru-cá totu ce se statoresce prin consensulu comune prin acest'a se póte si desface ⁶⁾ — chiar' si candu ar' fi fostu intarita cu juramentu ⁷⁾ séu si cu copula carnale precumu sustienu unii canonisti. ⁸⁾

7. Candu parintii, tutorii ori curatorii pasiescu in contra din cause momentóse si juste ⁹⁾

8. Candu amendoi vatema credinti'a, — ori in starea morale séu materiale a supravenitu atari impregiurari, cari

---

¹⁾ Conf. si Prav. cp. CLXXIV CLXXVII. cu cau. 4. 11, 41, 63 si 80. S. Vas. c. 2 Nicef. c. 3. Neoces.

²⁾ Prav. cp. CLXXVIII, 1; Siaguna o. c. § 81. 7; c. 7, 8 de spons. impub. (IV, 2) conf § 316 I. c.) ³⁾ C. 5. de cond. appos. (IV. 5.) conf. §. 316 II, 1. ⁴⁾ Prav. cp. CLXXVII, CLXXVIII 4; c. 2. de convers. conjug (III, 32) c. 27, CXXVII, qu 2. ⁵⁾ Déca impiedimentulu dispensabile a supravenitu din via'a spondiloru suntu datori a cere dispensatiune.

⁶⁾ L. Nihil. 35. ff. de reg. jur. Consensulu póte se fia si numai tacutu, candu de esemplu venindu terminulu cununiei nici unulu nu reclama in contra amenarei.

⁷⁾ Innoe. III c. 2. ex. de spons. et matr. (IV.) ⁸⁾ Szeredy. O. c. §. 440, 1 d. si Ratiu o. c. § 18 dupa Porubszky. p. 642.

⁹⁾ §. 315. d) Instr. pentru judec. ecl. in caus. matrim. p. Austria § 5.

déca ar' fi esistatu mai 'nainte, ori vinu la ivela atari cer-
custari ascuse, cari de ar' fi fostu cunoscute înainte de in-
credintiare, — i-ar' fi retienutu dela incredintiare. ¹⁾

II. Façia de un'a dintre parti încéta obligatiunea, si a-
cést'a pôte recede dela incredintiare, deca:

a) un'a din parti si-a frântu credinti'a prin impreunare
trupésca cu a trei'a persóna ²⁾ séu se dovedesce cà spons'a
este ingrecata de altulu ³⁾ ori sar' fi inchiatu credintia din
partea unuia cu a trei'a persóna ⁴⁾ séu sar' fi inchiatu casa-
tori'a cu persón'a a trei'a, in care casu partiei innocente i-
remane dreptulu de a pretinde desdaunare éra partea care
a inchiatu casatoria remane legata impunendu-ise acte de pe-
nitentia pentru violarea credintiei ⁵⁾

b) déca un'a din parti nu se invoiesce la inchiarea ca-
satoriei in tempulu prefiptu, ci o amená fora de causa ori
fora voi'a celei alalte departandu-se in locu strainu nu ar'
voi ⁶⁾ ori nu va poté se se reintórne fora de periclu in tempu
anumitu ⁷⁾. Ca câtu tempu are se astepte partea cea alalta
in asemenea casu precumu si atunci, candu nu a fostu
pusu terminu la inchiarea casatoriei — nu se vede a fi sta-
toritu prin dreptu, ci e lasatu in voi'a judecatoriului ⁸⁾.

c) Déca dupa inchiarea incredintiarei va supravení in
starea morale ori materiale a unei parti atare schimbare,
care de ar' fi esistatu înainte de incredintiare, se pôte cu
dreptu conchide cà acést'a nu sar' fi inchiatu ⁹⁾; atari ar'
fi, scaderea din credintia, morbi sufletesci, morbi corporali
epileptici ori cari diformédia corpulu, schimbarea starei ma-
teriali in mai rea, si altele ce ar' poté cu probabilitate se

---

¹⁾ Baseric'a or. mai adauge si impregiurarea déca incredin-
tiarea sar' fi facutu in ascusu in façia unui preotu strainu Si-
guna o. c. § 81. p. 3. ²⁾ c. 25. de jurejur. (II. 24.) ³⁾ Siagun. o. c.
§ 81. p. 8 Pravil. cp. CLXXVIII. 2. ⁴⁾ cau. I. de sponsu duoru.
(IV 4.) ⁵⁾ Gregor. IX. c. 31. X. de spons. et matr. (IV 1). ⁶⁾ c. 5-
22 de sponsi. (IV, 1) Ales. III. c. 5. x. de sponsal. et matr. (IV 2.)
⁷⁾ Prav. cp. CLXXXVIII 6. ⁸⁾ Se pare inse a se pote deduce din
comparare cp. CCXXXII si CCXXXV Prav. cu § 522—526 art. de
leg. 54 din 1868 cà terminulu nu ar' poté se se estenda mai de-
parte de câtu unu anu séu celu multu 3 ani. conf. si Prav. cp.
CLXXVIII ⁹⁾ Indrept. Leg. cp. CLXXVIII; c. 3. de conjug (IV, 8;
c. 5, 6, CXXVIII, qu 1; c. 25. de jurde jur. (II, 24).

facea casatori'a nefericita ¹⁾; ér' déca cumva vine la ivelatare incidentu, ce a esistatu si inainte de incredintiarea, ci partiei nevinovaten u-i s'a facutu canoscutu, dupa ce ia venitu la cunoscentia are dreptu nu numai de a recede ci a pretindesi desdaunare.

De sene se intielege cà intrevenirea de atari casuri si impregiurái producu dreptulu de a recede numai pre sém'a partiei nevinovate, care de nu si'a esprimatu dechiaratiunea dupa ce i-au ajunsu la cunoscentia, ori a contenuatu consensulu in careva modu pre partea incredintiarei — si pierde dreptulu de a recede.

Décà impregiurarile si casurile ce au potutu se supravina suntu constatabili dupa dreptu ori suntu constatate in fapta, partea pentru care militédia dreptulu 'lu póte urmá fara a face alti pasi mai departe; din contra are de a purcede pre calea judecatoriei competente.

Forulu competente in cauzele si procesele escate din incredintiare.

Cumcà pertractarea cauzeloru escate, din legatur'a intrevenita prin incredintiare, in câtu póte fi vorba despre esistenti'a si valórea acestei legature, cadu in competenti'a forului ecl. este urmarea naturale din natur'a incredintiarei, pentru cà fiendu incredintiarea preparare si inceputulu casatoriei, dupace casatori'a cá sacramentu nu póte cadé decâtu in competentia acestui foru, si incredintiarea cu privintia la validitatea si legatur'a ei de dreptu este unu actu spirituale si preste esentia si validitatea ei forulu civile nici de cumu nu are competentia de a judecá. Competenti'a forului ecles. in aceste cause a aprobatu usulu contenuu pâna in dílele nóstre si a edísu-o auctoritatea eclesiastica ²⁾ si cea lumésca ³⁾ cu diferite ocasiuni.

Inse fiendu-cà sacramentulu casatoriei este si contractu din a carui legatura se potu nasce dela inceputulu ei —

¹⁾ Instr. pentr. judec. ecl. in cauzele matr. in austria §. 6—10.

²⁾ Piu VI Constit. auctorem fidei, Piu IX. Syllab. 74. Leon. XIII enciclic. 10 febr. 1880. Instruct. Patr. Ierosol. Dosit dat. lui atan. p. 12 si 21 Siag. o. c. § 91, 92 conc. prov. I T. V. c. VIII.

³⁾ Iustinian. Nov. 111, 117 137. Concord austr. art. X.

dela incredintiare si unele pretensiuni ale caroru natura se referesce la lucruri temporali si materiali, cumu suntu de es. pedepsele conventiunali cari nu au nici una referintia la esenti'a si validitatea incredintiarei, — nu se póte contestá cá a decide preste cauzele de acésta natura cade în competentia forului civile.

Deci neatingandu referinti'a din alte staturi ne restringem la patri'a nóstra, unde pana in tempurile mai noue nu numai despre esenti'a, validitatea si efectele incredintiarei ci si in cauzele accesorie de natura civile judecá forulu eclesiasticu; ¹⁾ acésta stare a lucrurilor, precumu in alte parti de tempuriu asia si la noi s'a schimbatu prin artiel. de lege LIV din 1868. in cátu acest'a prin §. 22 statoresce cá cauzele de casatoria in cátu privescu pretendiunile materiali are de a judecá forulu civile si numai cele, ce se referescu la validitatea casatoriei cadu in competentia forului eclesiasticu.

Dreptu cá legea vorbindu despre cauzele casatoriei inchiate nu esprime apriatu si cele escate din incredintiare, inse dupace legea apriatu face distingere intre partile esentiale si ne esentiale ale casatoriei, intre cele ce cadu in competentia forului ecles. si civile; dupace a aduce judecata despre pedecele impiedecátore si derimatórie de casatoria cade in competintia nedisputabile a actoritatii eclesiastice, si in fine dupace incredintierea inca constitue impiedimentu de casatoria, e lucru evidentu cá si cauzele escate din incredintiare fačia cu esenti'a, validitatea si efectele incredintiarei cadu in competentia forului eclesiasticu; apoi fiendu cá cele accesorie, cari se referescu la lucrurile materiali si temporali numai asia se potu judecá dupa dreptate, déca voru fi decise mai aintaniu cele ce se tienu de esenti'a, validitatea si efectele incredintiarei, urmédia éراسi preafiresce cá in pretensiunile de dreptulu civile forulu acelor'a are se astepte decisiunea celui eclesiasticu si numai dupace a decisu acesta decide si forulu civile. Acést'a e pracs'a in presente.

---

¹⁾ Art. de leg III 1462, XVII 1464, XVII, 1741. II si XXVI 1791 si XLII 1792 Con si Ist. p. inedit. Petru Maior. in act. si fr. p. 158.

Procedur'a forului eclesiasticu ¹⁾ se reduce la urmatóriile:

1. In procesu séu e de a se probá validitatea incredintiarei pre care o contesta actorulu séu de a dovedí ca óre incredintiarea recunoscuta de valida de catra ambe partile pre base fundata voesce cutarele a o disolvá, deci

2. spre probarea validitatii se receru celu pucinu doi martori. Aci marturirea ambeloru parti constitue proba perfecta pentru esistenti'a incredintiarei, ci consangeni, cari se paru interesati nu se admitu fora scrupulu; din contra nevaliditatea o póte probá de ajunsu si numai unu martoru neexceptiunabile.

3. In casuri dubie si neprobate de plenu sententi'a se aduce in contr'a validitatii, in admiterea la juramentu are preferinti'a inctulu, déca nu cumva contragerea casatoriei se sistédia pâna la delaturarea dubiului.

4. In casulu, candu se probédia validitatea deplenu, judecatoriulu intetiesce inchiarea casatoriei cu modalitate buna, ori intrevenindu cá midilocitoriu alu pazei recomanda desdaunare partii nevinovate, acésta nesuccediendu indrumédia partile la forulu civile.

5. La desdaunare se póte judecá nu numai celu ce recede fora causa, ci si celu ce a causatu repasírea cu vin'a s'a, séu a sciutu inainte despre esistenti'a atarei cause si a retacutu-o.

6. Deşdaunarea se póte estende séu

a) numai simplu la dauna causata — (damnum emergens) séu

b) si la urmarile ei (lucrum cessans) dupa cumu urmarile disolvarei aducu cu sene. Ci casulu de in urma póte se obvina arare ori si de comune numai in favórea sponsei.

In fine insemnamu cá actulu incredintiarei are de a se introduce in protocolulu, ce are se esiste la tóte parochiele. ²⁾

¹⁾ Conf. §. 317. n. 20) si Ratin. Instit, teolog. §. 19, 1—4.

²⁾ Siaguna o. c. § 75. vedi § 320. {2. b) si constit. I. 6. b) sin. diec. de Gherl'a. 1882.

(Va urmá.)

Predica la morti.

„Lumea trece si poft'a ei,
era celu. care face voi'a lui Dom-
nedieu remane in veci.“

I. Ioanu II. 17.

Ómenii Tr. A.! se aduna la inmormentari. Se aduna de multe ori in numeru frumosu. Unii se aduna din datina. Altii se véda o inmormentare frumoása. Unii se véda jelea celoru remasi si — póte — se-i mangaie. Altii se jalésca si ei pre cei mutati din viétia.... Tóte suntu aceste bune si frumoése inse numai asié, déca omulu cu minte, va luá si din o intemplantare cá acést'a o invetiatura mantuitória pentru sufletulu seu.

Si ce invetiatura póte luá omulu dintru o inmormentare? Frumoása, fórté frumoása invetiatura chiar' si de nu i o-ar' spune ace'a preotulu, ci numai se privésca cu ochii sei la cele intemplate si se cugete bine la ele.

Aci in acestu cosciugu (sieriin) jace acum'a fara sufletu si fara viétia unu confrate, (sora) alu nostru, Elu (ea) eri, alalta-eri erá asemenea nóue, cu viétia, cu sêntiuri, cu vedere, cu audiu, cu potere de a vorbí si lucrá, cu anim'a de a-si iubi pre soçi'a s'a, si pre pruncutii sei, erá, cu unu cuventu: asemenea noue si sperá viétia indelungata inca chiar' cá si noi, si acuma? Nemicu din aceste! Ci numai unu trupu mortu; fara sêmtîri. Si déca elu (ea) a fostu asemenea nóue intru tóte, atunci si noi vomu fi asemenea lui (ei) intru tóte. Adeca si nóue tuturorora ni va veni ór'a, cându sufletulu ne va esí din trupu, si trupulu nostru rece cá ghiaçi'a se va dá pamentului cá asia díce s. Scriptur'a: „tierin'a se va întórce in pamentu precumu a fostu si sufletulu se va întórce la Ddieu.“¹⁾

Ce potemu noi invetiá de aici? Ace'a cà: omulu nu e creatu pentru lume si bunurile ei, ci cá se-si grigiésca de sufletu.

* * *

Unu puternicu si domnu mare in tempurile dedemultu facúndu-si o casa frumoása, fórté frumoása si dupa tóte rece-

¹⁾ Ecl. XII. 7.

rintiele, încâtu nu erá asemenea ei, întrebà pre unu preotu piu si întieptu: cum i place cas'a? Frumósa e? Si este ea bine edificata?

Intieptulu response, cà este bine edificata, numai ceva i mai lipsesce. Ce? întrebà poterniculu cu mirare. — Unu lucru i mai lipsesce, care déca l'ai poté impliní, atunci ai fi fericitu in veci in cas'a acést'a. Ce lucru póte fi acel'a cà-ci eu sum poternicu si avutu spre a impliní tóte lucrurile? Intieptulu response atunci: astupa usi'a, prin care va se între mórtea la tine, cà déca nu o vei face acést'a, mórtea te va duce si cas'a a cui va fi? Poterniculu puse capulu in peptu cu superare si cugetà intru sine cà de mórte nu si-a adusu aminte.

Asia suntemu toti in lume. Alergamu in susu si in josu, in drépt'a si in stang'a dupa avere, dupa bunuri lumesci si onóre ect. Inse totu-de-a-un'a mórtea o uitamu afara din planurile si lucrurile nóstre, baremi cà ea este capetulu — si inca de multe ori pe neacceptate — a tuturor lucrurilor nóstre.

Totu ce s'a nascutu si a venitu la viétia in lume, totu trebue se móra odata. Acést'a este scrisa pe tóta frundi'a, pe tóta érb'a pe totu pomulu fruptiferu, ma si pe fruntea fie-carui omu. Frundi'a cade, se putrediesce, érb'a se vescediesce; pomulu imbetranesce se îmbórda si piere, éra omulu — móre. — Vedemu mutandu-se in tóte dílele dintre noi teneri si betrani, ómeni tari si poternici séu pruncuti nevinovati. „Omulu cá érb'a, dílele lui cá flórea câmpului asié se vescediesce.“

Si pentru ce este acést'a asié?

Pentru-cà Ddiu nu ne a creatu pentru lumea acést'a si bunurile ei, ci ne-a creatu pentru sine.

Si de unde o potemu cunósce acést'a mai bine? Din unu sêmtiementu alu nostru, grigiti numai bine Tr. A.!

Noi sêmtímu totu-de-a-un'a in anim'a nóstra unu doru dupa fericire, dorimu a fi fericiti. Si atátu de adíncu este acestu doru in anim'a nóstra, încâtu mai usioru ne potu smulge anim'a si luá viéti'a, decátu acestu doru din anim'a nóstra. Acestu doru este innascutu in anim'a nóstra. De aci vedemu lamuritu, cà insusi Ddiu a pusu in noi dorulu acest'a, cà elu ne-a creatu anim'a. Se vede dara, cà Ddiu ne-a creatu

spre fericire, pre carea trebuie se o ajungemu undev'a. Acestu adeveru si filosofi págani l'au recunoscutu.

Déca inse Ddieu ne-a creatu spre fericire, se nasce o intrebare de totului mare cà unde vomu aflá acést'a fericire?

In lume inzedaru o cercamu, cà nici o bucuria nu este fara de intristare, nici o dulcétia fara amaratiune, nici o avere fara grigi multe, nici o domnia fara greutati si nici unu bine in care se nu fie amestecate si reutati.

Nu pentru lume a creatu dara Ddieu anim'a nóstra cea doritória de fericire. Déca Ddieu ar' fi creatu pre omu numai pentru bunurile lumesci, atunci Isusu nu ar' fi dusu o viétia atátu de seraca càci poteá fi imperatu, judeii vóiáu alu redicá de imperatu. Apostoliloru sei nu li-ar' fi poruncitu se-si lase tóte averile, se aléga seraci'a de buna vóia nici chiar' straitia se-si iaie cu sine. Isusu nu ar' fi amenintiatu in continuu pre avuti: „Vai vóue avutiloru cà ve luati mangaierea vóstra. Vai vóue cei cari sunteti acumu satuli, cà ve-ti flamendí, vai vóue cei cari rídeti acum'a, cà ve-ti plânge si ve ve-ti tanguí¹⁾. Si Fericiti suntu cei seraci, fericiti suntu cei ce plângu! Fericiti cei cari flamendiescu si insetosiadia de dreptate!... Bucnrati-ve si ve desfatati! Pentru ce? Pentru-cà plat'a vóstra multa este in ceriuri!“)

Déca omulu ar' fi creatu numai pentru fericirea pamen-tésca, atunci imperatii cei puternici, avuti si incungiurati de atâtea bunatati, s'ar' sêmtí indestuliti si deplinu fericiti. — Intrebatí-i numai! Imperatulu Solomonu erá fórte avutu. Elu díce despre sine: Edificatu-mi-am palatiuri, saditu-mi-am vii'a, facutu-mi-am gradina si livedi, adunatu-mi-am avutiele imperatiloru si a tieriloru, facutu-mi-am cantareti si cantaretie, si totu ce au poftitu ochii mei nu amu departatu dèla densii si nu amu opritu anim'a mea dela nici o desfatare. Si éca, continua elu tóte suntu desiértatiune si alegerea sufletului si nemic'a nu este prisosire pe sub sóre pentru á-
ce'a mi-am urítu viéti'a.³⁾

Alesandru celu mare cucerí lumea intréga cunoscuta pe acele tempuri si nici cu atát'a nu se sêmtí indestulitu si fe-

¹⁾ Luc'a VI 24, 25. ²⁾ Math. V, 3—12. ³⁾ Ecl. II.

ricitu, ci ajungându cu cuceririle s'ale la marginea séu tiermurele oceanului planse si se tanguí cã lumea acést'a ar' fi prea mica pentru elu, si elu nu mai are ce cuprinde sub poterea s'a.

Chiar' de ar' posiede omulu lumea intréga cu tóte bunatãtile si dulcetile ei, totu — si deplinu indestulitu si fericitu nu se va sêmti nici odata. Pentru ce? Pentru-cã omulu nu e creatu pentru fericirea lumésca. Fericirea lumésca nu e destula pentru densulu. La o alta fericire aspirédia elu.

De aci urmédia, cã pâna cându ómenii cari 'si punu tóta increderea singuru in lume, in midiloculu dulcetiloru ei se sêmtiescu nefericiti, pana atunci ómenii cari au credintia tare in Ddieu si chiar' in midiloculu celei mai mari miserie, inca in midiloculu doreriloru si a suferintieloru celoru mai grele se sêmtiescu indestuliti.

Se cetesce despre unu eremitu piu, pre care 'lu certase Domnedieu cu suferintie grele si indelungate, cã 'lu cercara intru o dí in colib'a s'a mai multi amici. Uimiti fórte de serenitatea si bucuri'a cea mare ce se vedea pe faci'a piului suferitoriu 'lu intrebara: cum de póte elu se fia atátu de voiosu si multiamitu prelânga atâtea suferintie? Suridiendu aretà eremitulu catra ferést'a cea strimba a colibei s'ale si dîse: „Ferést'a acei'a 'mi face de suferitu tóta patimirea mea.“ „Cum asia?“ întrebà unulu dintre cei de faci'a cu mirare. Ve-voiu spune-o bucurosu domnule! Prin ferést'a acést'a vedu eu colo susu ceriulu si acel'a este demnu de suferintie si mai mari. Fericirea nóstra este dara in ceriuri si acea este atátu de inalta fericire, încátu limb'a omenésca nu-o póte esprime.

Sand'a Catarin'a de Sien'a fù odata in rogatiune rapita cu sufletulu in gloria cerésca unde vediù misteriele lui D-dieu. Revenindu deodata din estasu se incercá a vorbí, dara plânsulu cu suspinu í-i inecà versulu; trei díle si trei nopti plânse neintreruptu si celoru ce se miráu de acést'a le dîse: „Nu ve mirati de plânsulu meu, ci mai vîrtosu ve mirati de ace'a, cã nu mi-se despica pe fiecare dí anim'a, cându cugetu la marirea ce am gustatu si acum'a éra se-me afiu pe pamentu, in acésta vale a plângerei.“

Fericirea nóstra dara cea adeverata nu o-a creatu D.-

dieu pre pamentu ci in ceriuri, pentru ace'a ne rapesce mórtea pre unulu mai ingraba pre altulu mai târziu inse cá se ajungemu acolo trebuie se ne grigimu de sufletu.

* * *

Câtu de minunatu este omulu! De bunurile lumesci fórte grigiesce. Unulu grigesce de averea s'a, altulu de mosi'a s'a si altulu de banii sei. Cum grigiesce fiecare moritoriu de pamentulu seu, nu cumva se taie cinev'a din trínsulu vre-o bucata de pamentu! De are numai câti-va cruceri, cum grigiesce, se nu piérda neci unulu? si asia mai departe. Si ce ajungu tóte aceste la mórte? Nemica!

Si de sufletu? Fórte arare ori 'si aduce aminte. Cu dreptu cuventu intréba S. Bernardu: Pentru ce te ingrigesci atâtu de tare despre resfaçierea si infrumsetiarea trupului, care in scurtu va deveni mancarea vermiloru? Si din contra: pentru ce porti atâtu de puçina grigia de binele si frumseti'a sufletului teu care órecându trebuie se steie inaintea lui Ddieu? BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intru adev eru Tr. A! e lucru de miratu cá multi pórt a mai multa grigia de trupu decâtu de sufletu.

Ce ne face fericiti dupa mórte? Singuru sufletulu.

Sufletulu dupa dis'a Santei Scripture va dá viétia éra in ósele nóstre putredíte si prefacute in pamentu.

Ezechielu profetulu dîce, cá mân'a Domnului a fostu preste elu si Spiritulu Dlui l'a scosu si l'a asediatu in midiloculu unui câmpu acoperitu cu óse de ómeni morti si l'a portatu impregiurulu óseloru si eráu multe si fórte uscate. Si a dîsu Ddieu catra Ezechielu: fiulu omului! óre invievor u ósele aceste? Ezechielu a respunsu: Dómne Ddieule tu scii.

Profetiesce preste ósele aceste si se le dîci loru: óse uscate ascultati cuventulu Domnului, aceste dise Domnulu Domnedieulu óseioru acestor'a, éca eu voi u aduce intru voi spiritulu de viétia, si voi dá preste voi vine, si voi pune preste voi carne si voiu intinde preste voi piele si voi dá intru voi spiritulu meu si ve-ti inviá, si ve-ti cunósce cá eu sum Domnulu. “

Si am profetitu — dîce Ezechielu, precum mi-a demandatu mie Domnulu, facundu-se sunetu si mișcare mare, si s'a apropiatu osu de osu, inchiatura de inchiatura, am vediutu cum cresceau vinele, carnea si pielea, dar' sufletu nu aveáu. Si mi-a disu Domnulu: profetiesce catra sufletu si am profetitu, „vino suflete din patru venturi si sufla preste mortii acestia se inviedie!“ Si a intratu in trupurile acele sufletu si au traitu si au statu pe petiôrele loru multime multa si a dîsu Ddieu: éca eu voi deschide mormintele vóstre si ve-ti cunósce, cà eu sum Ddieulu vostru. ¹⁾

Acést'a se va intemplá cu noi' Tr. A! la inviarea toturoru mortiloru. Pulverea din trupurile nóstre, se va aduná catra olalta se va preface in óse, vine, carne si piele adeca in trupuri depline inse aceste voru fi mórte pâna atunci ce va intrá sufletulu in ele, cá se le deie viétia.

Sufletulu va fi dara, care ne va duce la fericire in patri'a angeriloru, déca vomu grigí de densulu.

Repausatulu in Domnulu si-a grigitu de sufletulu seu intru tóta viétia s'a si cu deosebire la despartîrea s'a de lume l'a pregatitu prin marturisire sincera si cuminecare démna. Pentru ace'a ne asigura credinti'a nóstra, cà a ajunsu la locuri fericite.

Se nu ne lipimu dara cu sufletele si anemele nóstre de lume si bunurile ei, cari nu suntemu creati pentru ea, ci se grigimu mai bene cu scumpetate de sufletele nóstre déca voimiu a fí fericiti in eternu. Aminu.

¹⁾ Ezech. XXXVII, 12.

VASILIU CRISTE

Preotulu Sarvadului si alu Tasnadului

